

УДК 332.146

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-280-2-28

САКУН Л. М., ПЕТРУХНЕНКО Л. Е., ДОРОЖКІНА Г. М.
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського

АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розроблено основні напрями покращення формування інвестиційної діяльності як необхідної умови індивідуального кругообігу засобів господарюючого суб'єкта. Досліджені питання, що пов'язані з поняттями «інвестиції» та «інвестиційна діяльність». Використані та проаналізовані статистичні дані та визначена класифікація інвестицій за різноманітними критеріями, яка уможливіє детальний аналіз специфіки інвестиційної діяльності. Систематизована частка прямих інвестицій за видами економічної діяльності та визначено список лідерів з 10 країн-інвесторів в Україні. Обґрунтована доцільність планування інвестиційної діяльності та визначена позитивна тенденція зростання обсягів інвестування ключових галузей промисловості міста Кременчука. Проаналізовано розвиток інвестиційної діяльності на регіональному рівні та оцінено основні ринки реалізації продукції підприємств-експортерів. Досліджено основні країни-інвестори та надані рекомендації щодо поліпшення економічної діяльності в Україні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, капітальні вкладення, експортери, прями інвестиції.

SAKUN L., PETRUHNENKO L., DOROZHKINA G.
Kremenchuk National University named after Mikhail Ostrogradsky

ANALYSIS AND AREAS OF IMPROVEMENT OF INVESTMENT ACTIVITIES OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The priority direction of Ukraine's economic development is the intensification of investment activity. Every enterprise develops on the basis of financing and investments, because they ensure its dynamic development.

In this article deals with the main directions of improving the formation of investment activity as a necessary condition for individual circulation of funds of a business entity. The issues related to the concepts of investment and investment activities are explored. The statistics used and analyzed and the classification of investments according to various criteria, which allows a detailed analysis of the specificity of investment activity. The systematic share of direct investment by type of economic activity and the list of leaders from 10 investor countries in Ukraine. The expediency of investment planning is substantiated and the positive trend of investment growth of the key industries of the city of Kremenchuk is determined. The development of investment activity at the regional level has been analyzed and the main markets for the sale of products of exporting enterprises have been evaluated. The main investor countries were researched and recommendations were given on how to improve economic activity in Ukraine. The study was based on usage special methodology, which is determined by the specificity of this scientific work and the need for comprehensive consideration of the problem. The main investor countries were researched and recommendations were given on how to improve economic activity in Ukraine. The most pressing issues for Ukraine are the problems of increasing the volume of resources and the structure of investment activity. Going to review investment activity at the regional level determined that during 2018 in the Poltava region there are positive trends of economic development due to stable functioning of the main industries.

Keywords: investments, investment activity, capital investments.

Постановка проблеми та її актуальність. Пріоритетний напрямок розвитку економіки України – активізація інвестиційної діяльності. Кожне підприємство розвивається на основі фінансування та інвестицій, адже саме вони забезпечують його динамічний розвиток [1].

Функціонування власного виробництва та його успішна діяльність, сучасний рівень фізичного, фінансового та людського капіталів, все це залежить від ефективності інвестиційної діяльності. За сучасних умов сталого розвитку, науково-технічного та соціального прогресу можна сподіватися на належне місце у світовому господарстві. Внаслідок цього спеціалістам необхідно володіти основами інвестиційної діяльності, адже на сьогодні вона є одним із найважливіших напрямків стабільного економічного розвитку України.

Тому тема дослідження є актуальною і має практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблемних аспектів інвестиційної діяльності присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Г.В. Козаченко [2], А.К. Вишняков [3], А.А. Пересада [4] та ін. Разом з цим недостатньо обґрунтовано розвиток інвестиційної діяльності саме на регіональному рівні, вимагає додаткового вивчення надходження прямих інвестицій в Україну та окремі регіони. Все це вказує на необхідність проведення додаткових досліджень у цій сфері та оцінки основних ринків реалізації продукції підприємств-експортерів.

Метою статті є дослідження є аналіз розвитку інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринкові відносини, які склалися в Україні обумовили необхідність застосовувати терміни «інвестиції», «інвестування», «інвестиційна діяльність» та інші. Але як показав аналіз праць відомих вчених і законодавства України, поняття і сутність цих термінів висвітлюються по-різному. Базою для решти супутніх категорій є поняття «інвестиції».

Інвестиційну діяльність пропонується визначити як процес, у ході якого здійснюється перетворення ресурсів у витрати урахуванням цільових установок інвесторів – одержання доходу.

У вчених-економістів немає одностайної позиції щодо визначення класифікації інвестицій. В табл. 1 наведена зведена класифікація інвестицій за різними критеріями, які у своїх працях виділяють вітчизняні і закордонні вчені-економісти [1–4].

Інвестиції класифікують за певними ознаками (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація інвестицій

Критерій	Характеристика інвестицій
За об'єктами вкладень	Фінансові – передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів та інших фінансових інструментів
	Корпоративні – це право власності на статутний капітал юридичної особи або його частку (пай), включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства
	Капітальні – передбачають придбання будинків, споруд, машин та інших об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації
	Реінвестиції – передбачають здійснення капітальних або фінансових шляхом доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій
За характером участі	Прямі – передбачають внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою
	Портфельні, які передбачають придбання цінних паперів, їх похідних та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку
За формою власності ресурсів	Приватні – здійснюються громадянами, недержавними підприємствами, організаціями та установами, спілками й товариствами, громадськими та релігійними організаціями, заснованими на приватній власності
	Державні – здійснюють органи влади й управління України, місцевих рад народних депутатів шляхом коштів бюджетів і позабюджетних фондів
	Іноземні – здійснюють іноземні держави, юридичні особи та громадяни
	Спільні – здійснюють громадяни і юридичні особи
За регіональною ознакою	При внутрішніх інвестиціях діяльність проводять винятково на території України, а при зовнішніх – як на території України, так і за її межами
За ступенем ризику	Безризиковими вважають вкладення в короткострокові державні облігації провідних країн світу. Ризикові – це такі, які мають певний ступінь ризику

*складено авторами за даними [1–4].

Визначення «інвестиційна діяльність» щільно пов'язане з категорією «інвестиції». Виразу «інвестиційна діяльність» можливо дати широке й вузьке формулювання. У обширному значенні це діяльність, поєднана із вкладенням капіталу в предмети інвестування з наміром одержати прибуток. Аналогічне тлумачення розташоване в Законі «Про інвестиційну діяльність» [5], відповідно до якого під нею розуміється вкладення інвестицій і практичні дії з ціллю отримання приросту й (або) досягнення іншого корисного ефекту. У вузькому значенні це інвестування, яке являє собою процес перетворення ресурсів у вкладення. Планування цієї діяльності сприяє зниженню ризику, що пов'язаний із прийняттям рішень.

Найактуальнішими для України є проблеми збільшення обсягів ресурсів та структури інвестиційної діяльності. Лише успішне вирішення цих проблем призведе до формування позитивного виробничого та інвестиційного іміджу країни, а так і до значних економічних успіхів.

Досліджуючи основні країни-інвестори у 2017–2018 рр. [6], можемо виділити топ-десять країн, на які припадає 79 % від загального обсягу надходжень прямих інвестицій (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз прямих інвестицій з країн світу в економіці України

Країна	Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США		Відхилення	
	2017	2018	абс., млн дол. США	відн., %
Кіпр	8 785,5	8 932,7	+147,2	1,7
Нідерланди	6 028,4	6 395,0	+366,6	6,1
Велика Британія	1 947,0	1 944,4	-2,6	0,1
Німеччина	1 564,2	1 682,9	+118,7	7,6
Швейцарія	1 436,9	1 515,9	+79	5,5
Віргінські Острови (Брит.)	1 358,4	1 358,4	0	0
Австрія	1 099,9	1 038,8	-61,1	5,9
Франція	615,6	723,4	+107,8	17,5
Польща	509,1	571,3	+62,2	12,2
Інші країни	6246,4	6646,4	+400	6,4

*систематизовано автором на підставі опрацювання наукових джерел

За період з 2017 до 2018 р. спостерігається збільшення обсягу прямих інвестицій з Нідерландів на 366,6 млн дол. США, (6,1 %) та зменшення з Австрії на 61,1 млн дол. США, (5,9 %).

Список лідерів з 10 країн-інвесторів в Україні за 2017 та 2018 роки, як і раніше, очолюють Кіпр (28,3% від загального обсягу ПІІ) та Нідерланди (20,2 % від загального обсягу ПІІ) (рис. 1, рис. 2).

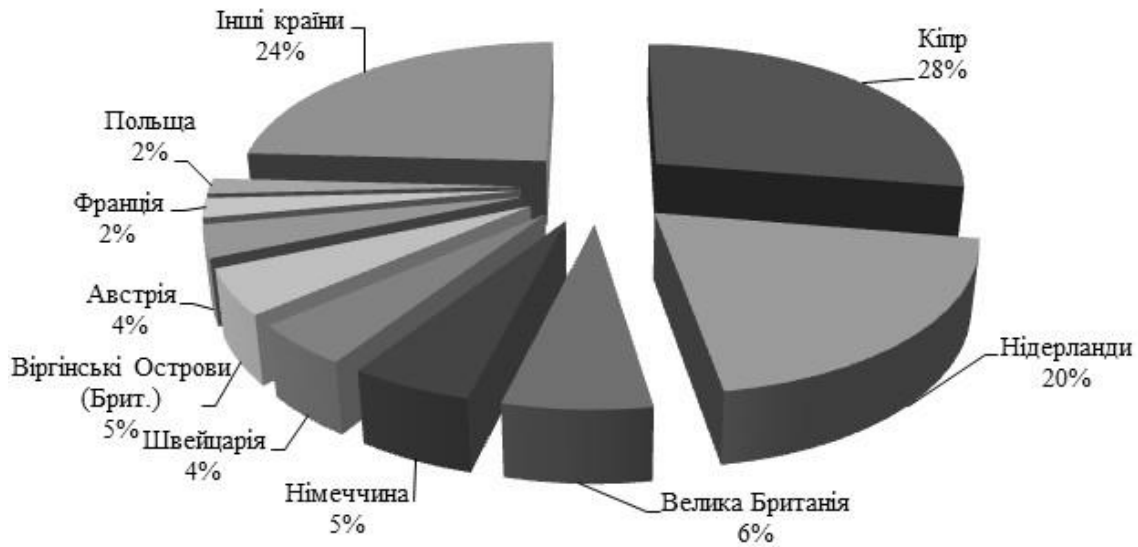

Рис. 1. Частка найбільших країн-інвесторів в економіці України за 2017 рік, %

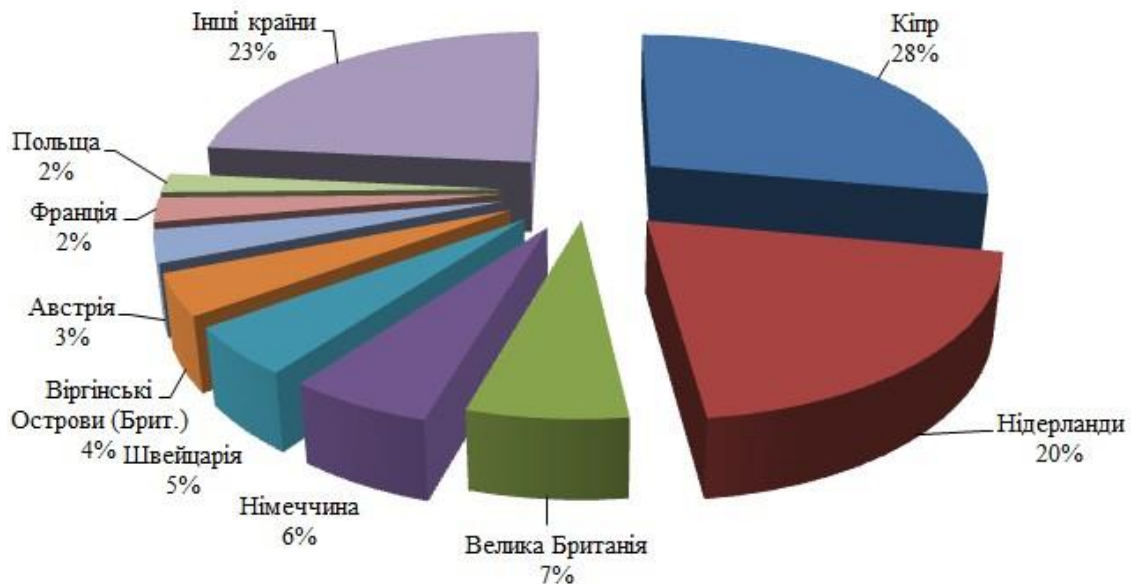

Рис. 2. Частка найбільших країн-інвесторів в економіці України за 2018 рік, %

Попри значне скорочення прямих інвестицій внаслідок ускладнення соціальної, політичної та економічної ситуації, у країні за 2017 та 2018 рік їх концентрація за видами економічної діяльності залишається майже незмінною (табл. 3).

Таблиця 3

Структура прямих інвестицій за видами економічної діяльності в Україні

Вид діяльності	2017 р.	2018 р.	Відхилення, %
Промисловість	33,1	35,9	8,5
Будівництво	12,3	11,7	5,1
Сільське, лісове та рибне господарство	14,0	12,0	16,7
Інформація та телекомунікація	4,1	8,9	117,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	7,0	8,1	15,7
Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність	8,7	9,2	5,7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7,4	2,1	252,4

*систематизовано автором на підставі опрацювання наукових джерел

Згідно з проведеним дослідженням визначено, що найбільше прямі інвестиції надходять у державне управління й оборону (252,4 %), а найменше – у будівництво (5,1 %).

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій. Інвестори готові вкладати свої кошти лише у розвинуті сфери діяльності, де рентабельність буде на високому рівні.

Отже, Україна залишається цікавою для фінансування, водночас вона не знаходиться окремо від світових процесів, є досить інтегрованою у світове виробництво і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має своє відбиття в країні. Перейдемо до аналізу інвестиційної діяльності на регіональному рівні. Протягом 2018 року в Полтавській області спостерігаються позитивні тенденції економічного розвитку за рахунок стійкого функціонування основних галузей, які формують обсяг, індекс промислової продукції склав 101,5 %. Полтавщина є одним із лідерів з продукування зерна, сої, соняшнику, цукрових буряків в Україні. У 2018 році отримано рекордний валовий збір зернових культур – 6,4 млн т.

Прямі інвестиції в основному надходять із найбільших міст області – Горішні Плавні, Полтава, Кременчук, Миргород, Лубни.

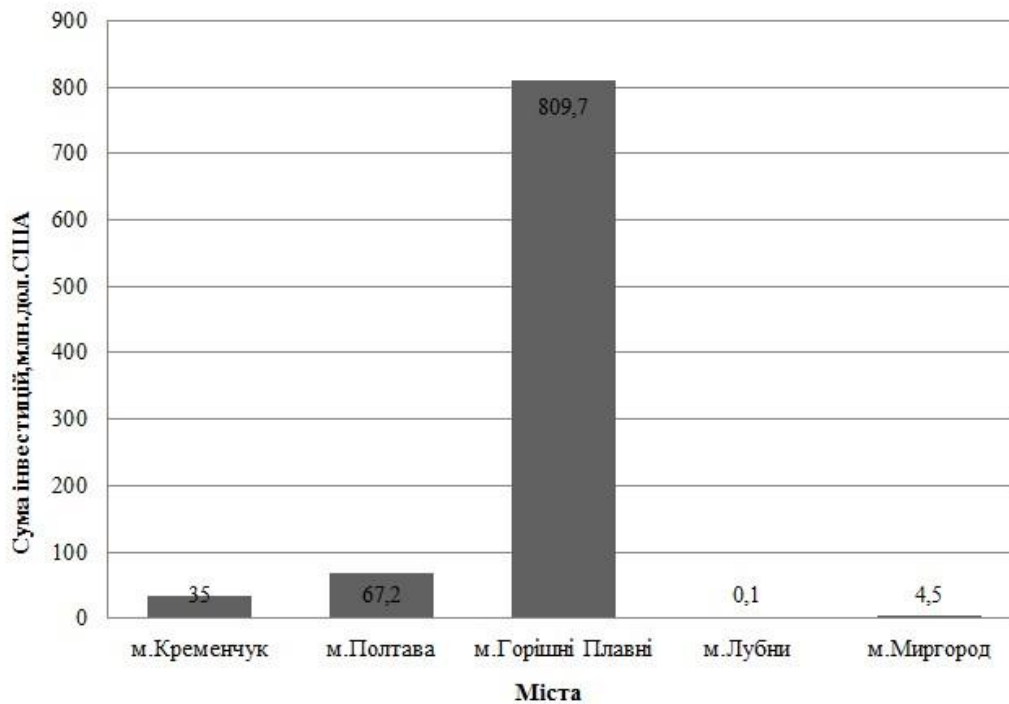

Рис. 3. Обсяг прямих інвестицій в Полтавській області за 2018 р.

Як бачимо, Кременчук є одним з першочергових промислових, адміністративних, фінансових і торговельних центрів Полтавщини. Позитивний показник розвитку міста – переваги експорту над імпортом.

Кременчук – місто, відкрите для економічного співробітництва, де відбувається позитивна тенденція зростання ключових галузей промисловості, перш за все, внаслідок промисловості та видобування корисних копалин. Джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств. За січень–червень 2017 року підприємствами та організаціями шляхом усіх джерел фінансування їх освоєно 23,9 млн дол.

Для підвищення ефективності співпраці з закордонними партнерами міським врядуванням укладено 5 угод та 3 меморандуми про співпрацю з такими містами: м. Бидгощ (Польща), Свіштов (Болгарія), Бітола (Македонія), Сніна (Словаччина), Борисов (Білорусь), Міхаловце (Словаччина), Веньчжоу (КНР), Цзяюйгуань (КНР). Всі документи укладені на безстроковий термін дії.

Позитивним фактором експортного потенціалу Кременчука є відносно галузеве й товарне володіння найрізноманітнішими фінансовими активами, кожен з яких має різний рівень ризику, що дозволяє прилаштовуватися до зміни ринкової кон'юнктури та створює додаткові можливості розвитку інноваційних продуктів. Пріоритетним видом економічної діяльності є промисловість, що у загальному обсязі сягає 78,9 %. В місті функціонує понад 86 промислових підприємств, до найбільших його експортерів належать ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (ПАТ «КВБЗ»), ПрАТ «Кременчуцький завод технічного вуглецю» (ПрАТ «КЗТВ»), ПрАТ «Кременчуцький колісний завод», (ПрАТ «КрКЗ»). Кількісно більшість експортерів належать до категорії середніх підприємств. На графіку показана структура споживчих ринків ПАТ «КВБЗ», ПрАТ «КЗТВ», ПрАТ «КрКЗ» за 2018 рік по географічній ознаці (див. рис. 4).

Основними ринками реалізації продукції підприємств-експортерів є Україна, країни СНД і далекого закордоння. Найбільша частка продукції йде в країни СНД.

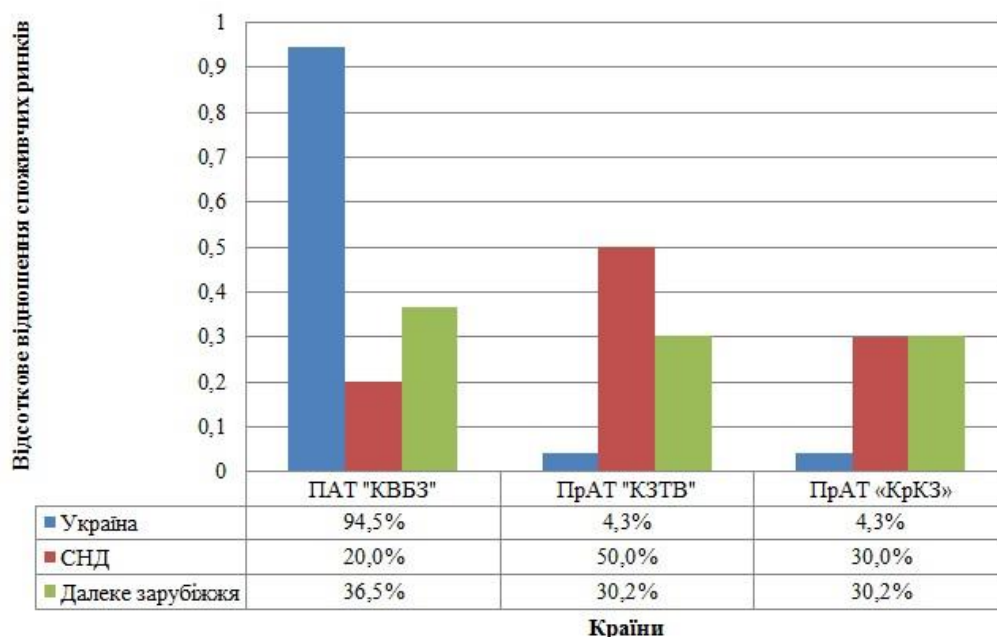

Рис. 4. Структура споживчих ринків ПАТ «КВБЗ», ПрАТ «КЗТВ», ПрАТ «КрКЗ» за 2018 р.

Висновки. В результаті проведеного дослідження розроблено наступні рекомендації щодо поліпшення інвестиційної діяльності в Україні:

- ще одним способом стимулювання експортної діяльності може бути часткове покриття відсотків за кредитами під окремі експортні проекти, при чому також відбуватиметься конкурсний відбір;
- з метою привернення іноземних інвесторів, у тому числі з міст-побратимів, міською адміністрацією також раціонально надавати аналогічні репутаційні гарантії компаніям-експортерам;
- необхідно залучити працівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до навчальних та тренінгових програм, оскільки вони повинні володіти високими навичками розв'язання проблем та глибоким розумінням потреб інвесторів;
- надання підтримки розвитку різних секторів економіки;
- надання підтримки в проблемах супроводу інвестиційних проектів (передбачає роботу з великими інвесторами, як правило, впродовж перших двох років після початку їхньої діяльності), зокрема в таких питаннях, як розвиток постачальників, навчання та наймання персоналу, надання послуг тощо.

Література

1. Безус П. І. Фактори впливу на формування та реалізацію інноваційної стратегії підприємства / П. І. Безус, А. М. Безус. // Науковий вісник. Серія "Економіка": збірник наукових праць науково-педагогічних працівників. – 2014. – № 1. – С. 61–69.
2. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г. В. Козаченко. – Київ: Лібра, 2004. – 368 с.
3. Вишняков А. К. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / А. К. Вишняков. – Харків: ТОВ "Одисей", 2005.
4. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / А. А. Пересада. – Київ: Лібра, 2002. – 472 с.
5. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ зі змінами від № 3370-IV (3370-15) від 19.01.2006 // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 22. – С. 184.
6. Сайт державної служби статистики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Bezus P. I. Faktory vplyvu na formuvannya ta realizatsiiu innovatsiinoi stratehii pidpriemstva / P. I. Bezus, A. M. Bezus. // Naukovyi visnyk. Seriya "Ekonomika": zbirnyk naukovykh prats naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv. – 2014. – № 1. – S. 61–69.
2. Kozachenko H. V. Upravlinnia investytsiiami na pidpriemstvi / H. V. Kozachenko. – Kyiv: Libra, 2004. – 368 s.
3. Vyshniakov A. K. Rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini / A. K. Vyshniakov. – Kharkiv: TOV "Odysei", 2005.
4. Peresada A. A. Upravlinnia investytsiinym protsesom / A. A. Peresada. – Kyiv: Libra, 2002. – 472 s.
5. Pro investytsiinuu diialnist: zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. № 1560-XII zi zminamy vid № 3370-IV (3370-15) vid 19.01.2006 // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2006. – № 22. – S. 184.
6. Sait derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Надійшла / Paper received: 19.03.2020
Надрукована / Paper Printed: 06.05.2020